

Agressie: Hoe gaan we er mee om?

De infofiches zijn er om jou als jeugdwerker te ondersteunen met informatie en tips rond integriteit. Het EJV hecht er waarde aan dat de grenzen van ieder kind en elke jongere bewaakt worden.

1. Even wat uitleg

1.1 Wat is het?

Definitie: *“Het gewelddadig handelen met het doel schade toe te brengen. Dikwijls gaat het om schade aan personen waarbij het gedrag de grenzen overschrijdt van wat algemeen acceptabel is. Agressie staat dus voor gedrag dat een ander fysiek of emotioneel letsel toebrengt.”*

Agressie kan onderverdeeld worden in twee soorten:

- **Frustratie-agressie** ontstaat wanneer iemand de controle over de situatie verliest, met als oorzaak bepaalde versterkte negatieve emoties en een gevoel van onmacht. Een concrete trigger of situatie doet de bom ontploffen. Het is een vorm van agressie die iedereen kan overkomen.
- **Instrumentele agressie** wordt bewust ingezet om een bepaald doel te bereiken. Het doel is grenzen te verleggen, te zien hoe ver er gegaan kan worden. De persoon in kwestie heeft de situatie perfect onder controle en stuurt zijn gedrag bij in functie van het effect. Wanneer de agressie leidt tot het gewenste doel, kan dit leiden tot herhaling van het agressieve gedrag.

Er zijn verschillende uitingsvormen van agressie:

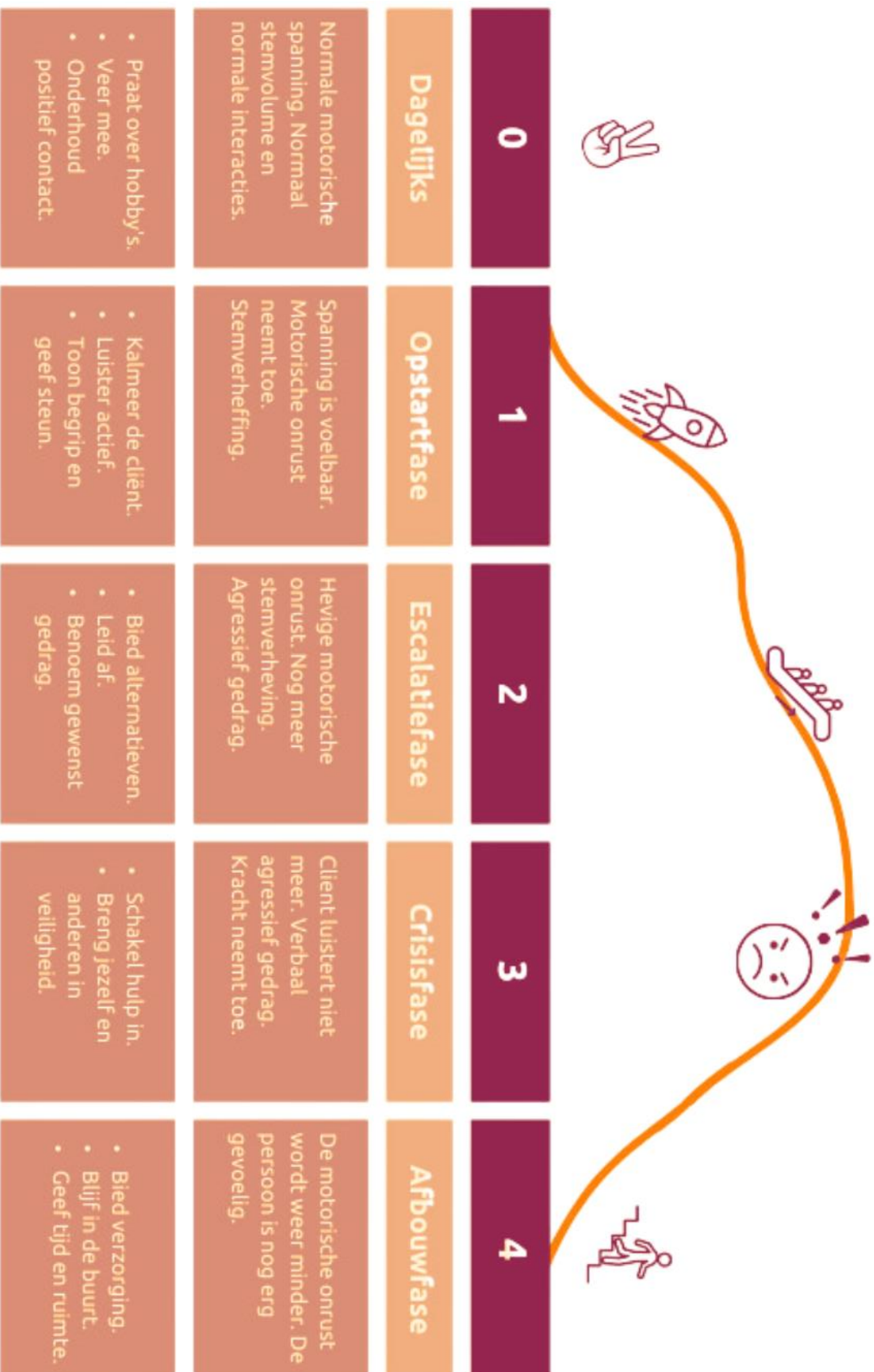
- **Verbale** agressie: schelden, roepen, uitdagen
- **Non-verbale** agressie: dreigende gebaren, spugen
- **Fysieke** agressie: slaan, schoppen, bijten, krabben
- **Relationele** agressie: uitlachen, buitensluiten, roddelen
- **Materiële** agressie: dingen stukmaken, met deuren gooien
- **Psychologische** agressie: manipuleren, chanteren, onder druk zetten
- **Seksuele** agressie

De agressie kan gericht zijn op anderen, op de materiële omgeving of op zichzelf.

1.2 Crisisontwikkelingsmodel

Agressie ontwikkelt zich gewoonlijk volgens een bepaald verloop. Dit wordt weergegeven in het crisisontwikkelingsmodel. Elke fase kan je herkennen aan een aantal specifieke kenmerken.

- Opstartfase
- Escalatiefase
- Crisisfase
- Afbouwfase
- Postcrisisfase

2. Protocol: Wat te doen in de verschillende fases

2.1 Opstartfase

In de opstartfase is het heel belangrijk om de **emoties** die het kind of de jongere ervaart, te benoemen en erkennen.

Luister actief naar het verhaal van het kind of de jongere.
 Heb geduld.
 Toon begrip.

Ga op zoek naar **de reden van de boosheid**, vraag **dieper** door naar het waarom en probeer samen op zoek te gaan naar een oplossing. Hierbij bied je je **hulp** aan, maar geef je het kind of de jongere nog steeds **zelf de verantwoordelijkheid** om het zelf aan te pakken.

2.2 Escalatiefase

Bij de escalatiefase is het kind of de jongere al **niet meer voor rede vatbaar**.

Er wordt nog weinig taal gebruikt, waardoor het erg belangrijk is om te letten op **non-verbale signalen** die het kind of de jongere uitstuurt. Dit kan veel informatie geven over de gevoelstoestand, zodat je daar op kan inspelen.

Stel duidelijke **grenzen**.

Benoem de **gevolgen** van het zich niet houden aan de grenzen die jij oplegt.

Maak duidelijk dat het kind of de jongere **zelf nog de keuze** heeft om te stoppen.

2.3 Crisisfase

In de crisisfase is het van belang om iedereen in **veiligheid** te brengen.

- Zorg ervoor dat er niemand in de buurt is
- Zorg ervoor dat het kind of de jongere zo weinig mogelijk kans heeft om zichzelf te verwonden.

Blijf als leiding in de buurt om het kind of de jongere in kwestie op te vangen na deze fase, maar let zeker ook op je eigen veiligheid!

Als er sprake is van fysieke agressie die uit de hand loopt, mag je als leider fysiek ingrijpen. Doe dit op een **niet-bedreigende en rustige manier**.

2.4 Afbouwfase

Geef het kind of de jongere de kans om **af te koelen en terug tot rust** te komen.

2.5 Postcrisisfase

In deze fase gaat het kind of de jongere zelf ook vragen hebben over het gebeurde en kan je weer het gesprek aangaan.

- **Luister** actief
- Geef **erkenning**
- Probeer **samen** het gebeurde een plaats te geven.

Geef daarna het kind of de jongere de kans om zelf te beslissen hoe het verder moet. Ga hier ook weer hulp bieden, maar neem niets over.

Het kind of de jongere moet de kans krijgen om dit zelf op te lossen.

Eindig het gesprek met:

- Alle afspraken en verwachtingen nog eens duidelijk op een rijtje te zetten
- Evalueren of en hoe goed de afspraken nagekomen zijn
- Bekijken of er eventuele nieuwe stappen nodig zijn om tot herstel van de situatie te komen.

Beslis samen met je team of er een **straf** nodig is of niet. Wees hierover ook **transparant** tegen het kind of de jongere en beslis dit niet zonder hun medeweten!

Wat is een goede straf?

Een goede straf is een weloverwogen straf, die als zinvol ervaren wordt door het kind of de jongere in kwestie.

Meestal houdt deze straf verband met herstel van de situatie, bijvoorbeeld het herstellen van kapot materiaal.

Hou in je achterhoofd dat positief gedrag belonen meer effect heeft dan het bestraffen van negatief gedrag!

3. Wat met de anderen?

3.1 Slachtoffer

Wanneer er sprake is van gericht fysiek geweld, dient ook het slachtoffer opgevangen te worden.

- Luister ook hier naar het verhaal en **erken en benoem de gevoelens** die hij/zij ervaart.
- Zorg dat hij/zij **tot rust komt** en leg uit wat er nu verder zal gebeuren.
- ➔ Er wordt actief toegewerkt naar **herstel**, waarbij een **confrontatie** met de dader dus onvermijdelijk is. Stel hem/haar hier in gerust en blijf beschikbaar gedurende deze stappen.

3.2 Groep

Wanneer een situatie uit de hand loopt en er sprake is van agressie, is het ook van belang om de groep op te vangen.

- Zorg ervoor dat de groep **tot rust komt** en ook even kan **ventileren** over de situatie.
- Probeer hier niet te lang op in te gaan wanneer dit niet nodig is en ook de aan de gang zijnde **activiteiten zo vlot mogelijk terug op te pikken**.
- ➔ Wanneer enkele kinderen of jongere het gebeurde moeilijk een plaats kunnen geven, kan er individueel verder een gesprek met hen aangegaan worden.

Het is van belang om ook de verdere stappen voor een stuk te kaderen naar de groep, zeker als zij te kampen hebben met bepaalde negatieve gevoelens ten opzichte van de dader.

Leg uit wat er gaat gebeuren en dat er naar herstel toegewerkt wordt en eventueel een gepaste straf uitgesproken zal worden.

Maak duidelijk dat we als groep verder gaan en iedereen een nieuwe kans verdient.

4. Wat doen bij vragen?

Bij vragen omtrent (pastorale) begeleiding van kinderen en jongeren, mag Veerle Kalkhuis gecontacteerd worden. Zij staat jullie, als Aanspreekpunt Integriteit bij EJV, graag bij. Is er een **acute situatie** waarbij dringend de API gecontacteerd aarzel dan niet om te bellen.

